

Q&A webinar 'Wat staat er in een uitvoeringsplan?'

Op 18 december 2023 vond het webinar 'Wat staat er in een uitvoeringsplan?' plaats. Hieronder vind je de antwoorden op de vragen die tijdens het webinar zijn gesteld.

1. Moet je eerst een warmteprogramma hebben voordat je een uitvoeringsplan maakt?

Het is niet nodig om een warmteprogramma te hebben voordat je een uitvoeringsplan opstelt. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat iedere gemeente uiterlijk 31 december 2021 een transitievisie warmte (tvw) heeft vastgesteld. De tvw moet elke vijf jaar geactualiseerd worden. Bijna alle gemeenten hebben al een tvw en veel gemeenten zijn van daaruit al begonnen met het opstellen van uitvoeringsplannen.

Volgens de verwachte toekomstige wetgeving (Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)) moeten gemeenten eind 2026 het eerste verplichte warmteprogramma vaststellen. Een warmteprogramma is bijvoorbeeld vereist om gebruik te kunnen maken van de aanwijsbevoegdheid uit de Wgiw.

Voor de periode tussen de inwerkingtredingsdatum van de Wgiw en eind 2026, kunnen bestaande tvw's onder bepaalde voorwaarden worden aangemerkt als een warmteprogramma. De wetgever zal deze voorwaarden verder uitwerken in het overgangsrecht.

2. Is het uitvoeringsplan ook bedoeld om bewonersinitiatieven te ondersteunen?

Het uitvoeringsplan is een beschrijving van hoe je als gemeente en partners een dorpskern, buurt of wijk aardgasvrij gaat maken. Het is een concrete uitwerking van de tvw of het warmteprogramma voor een specifiek gebied. Zo beschrijft het uitvoeringsplan welk duurzaam alternatief gekozen wordt en wanneer het een dorpskern, buurt of wijk aardgasvrij gemaakt wordt. Verder beschrijft het uitvoeringsplan welke maatregelen nodig zijn om tot die situatie te komen. Kortom: het uitvoeringsplan biedt een totaaloverzicht van de stappen die moeten worden genomen om het alternatief in het dorp, de buurt of wijk te realiseren. Daarmee vormt het een belangrijk document voor de onderbouwing van het wijzigen van het omgevingsplan.

Een uitvoeringsplan maakt de gemeente samen met partners. Een aanwezig bewonersinitiatief is een van de partners. In het uitvoeringsplan beschrijf je welke rol dit initiatief op zich neemt in de uitvoering, bijvoorbeeld als toekomstig warmtebedrijf. Het kan zijn dat het bewonersinitiatief ondersteuning nodig heeft in de vorm van kennis of geld. Dit staat niet in het uitvoeringsplan beschreven. [Tips voor het samenwerken met bewonersinitiatieven vind je hier.](#)

3. Waaraan moet een uitvoeringsplan voldoen om voor de netbeheerder reden/aanleiding te zijn om de aanpak van het net in een bepaalde wijk of dorp te vervroegen?

Het uitvoeringsplan is een concretisering van de tvw of het warmteprogramma en wordt in samenspraak met de netbeheerder (als een van de partners) ontwikkeld. In het uitvoeringsplan wordt onder andere de huidige infrastructuur beschreven. Netbeheer Nederland biedt een [invulformulier](#)

aan, waar je de precieze plannen, om de wijk of buurt aardgasvrij te maken, aan kunt geven. Met die informatie kan de netbeheerder de gevolgen van het uitvoeringsplan voor het elektriciteitsnet bepalen en beslissen welke verzwaring waar en wanneer nodig is. In gesprek met gemeenten zullen netbeheerders moeten aangeven of een bepaalde aanpak naar voren kan worden gehaald.

4. Hoe kun je bewoners onderbouwd uitleggen dat voor hun woning de aangeboden optie op langere termijn het juiste (goedkoopste) duurzame warmtealternatief is?

Er is in de handreiking betaalbaarheid veel aandacht voor de motivering van het gekozen alternatief voor aardgas. Zowel voor de beslissing om het specifieke gebied aardgasvrij te maken als de keuze voor het technische alternatief. Het technische alternatief wordt bekeken ten opzichte van aardgas voor de nationale kosten en de eindgebruikerskosten. Het uitgangspunt is dat de warmteoplossing met de laagste nationale kosten de voorkeur heeft. Nationale kosten zijn de totale kosten voor de maatschappij die de realisatie van de toegedichte energie-infrastructuur met zich meebrengt. De handreiking biedt voor de onderbouwing handvatten. Ook geldt dat als je als gemeente kiest voor een warmteoplossing die niet de laagste nationale kosten heeft, je duidelijk moet uitleggen waarom.

Meer informatie over het bepalen van de betaalbaarheid vind je in [de Handreiking Betaalbaarheid van Volkshuisvesting Nederland](#).

5. Hoe weten bewoners dat hun isolatie/woningaanpassingen passen bij het geboden duurzame warmtealternatief (elektrische warmte, collectieve warmte of duurzaam gas)?

Het uitvoeringsplan beschrijft welke aanpassingen nodig zijn om gebouwen te verwarmen met de gekozen warmteoplossing en de daarbij behorende temperatuur. Duurzame warmteoplossingen hebben veelal een lagere temperatuur, de combinatie van isolatie en afgiftecapaciteit, bij die lagere temperatuur, kan dan onvoldoende zijn. De woning wordt dan niet voldoende snel warm als het erg koud is.

Als een gebouw een te hoge warmtebehoefte voor de gekozen oplossing heeft, zijn er isolatiemaatregelen nodig. Het is vaak logisch aan te sluiten bij de Standaard voor woningisolatie. De Standaard voor naoorlogse woningen zorgt ervoor dat de meeste woningen voldoende geïsoleerd zijn voor een warmteoplossing van 50 graden. De Standaard voor vooroorlogse woningen zorgt dat de meeste woningen voldoende geïsoleerd zijn voor een warmteoplossing van 70 graden. In sommige gevallen is uitbreiding van de radiatorcapaciteit nog wel nodig. Bekijk hier [de Standaard en streefwaarden voor woningisolatie van RVO](#).

In het uitvoeringsplan kun je voor typische woningen voorbeelden van logische maatregelenpakketten opnemen om aan de maximale warmtebehoefte van de Standaard voor woningisolatie te voldoen. Zo weten bewoners wat voor maatregelen doorgaans nodig zijn. Bekijk hier de [voorbeeldwoningen van de Standaard](#).

Isolatie is vaak maatwerk. Er zijn in een gebied ook vaak atypische gebouwen. Daarnaast kan de maximale warmtebehoefte ook met andere maatregelenpakketten geregeld worden. Daarom zijn adviezen op maat belangrijk. Het is goed om in het uitvoeringsplan op te nemen hoe bewoners hieraan kunnen komen, bijvoorbeeld via het energieloket of via een maatwerkadvies waarbij

specifiek naar de benodigde reductie van de warmtebehoefte wordt gekeken. Bekijk hier [maatwerkadvies voor utiliteitsgebouwen en woningen van RVO](#).

6. Waarom is het format van het uitvoeringsplan niet geschikt om een uitvoeringsplan te maken voor een bedrijventerrein?

Er is een [handreiking opbouw uitvoeringsplan](#) beschikbaar. Deze handreiking is met name geschikt om gebieden met voornamelijk woningen te verduurzamen. Gebieden met veel utiliteiten, zoals bedrijventerreinen, verschillen op een aantal belangrijke vlakken. Daardoor is een ander soort aanpak nodig. Zo is de energiebehoefte van utiliteiten vaak veel diverser dan die van woningen. Sommige bedrijven hebben het hele jaar door proceswarmte nodig, andere hebben een kort stookseizoen of andere behoeften als het gaat om warmte of koude. Dit vraagt om maatwerk, en creëert ook vaak kansen voor uitwisseling. Bedrijven kijken op een andere manier naar investeringen en kosten dan bewoners. Tot slot is aardgasverbruik vaak maar één aspect van de bredere verduurzamingsopgave van bedrijven.

Het [Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen](#) biedt meer informatie en biedt hulpmiddelen voor het verduurzamen van bedrijventerreinen.

7. Hoe verhoudt de vaststelling van een kavel zich tot de voorbereiding op het maken van een uitvoeringsplan?

In het uitvoeringsplan zal beschreven worden welke alternatieve duurzame energievoorziening er in een dorpskern, buurt of wijk gekozen wordt en wanneer de wijk (op termijn) van het aardgas afgaat.

Als blijkt dat een warmtenet een mogelijke warmteoplossing is, kunnen de toekomstige regels uit het Wetsvoorstel collectieve warmte (Wcw) van toepassing zijn. Een belangrijk uitgangspunt van dit wetsvoorstel is de regierol van de gemeente. Als gemeente bepaal je waar en wanneer je binnen de gemeente mogelijkheden ziet voor een collectieve warmtevoorziening als alternatief voor aardgas. Ten behoeve hiervan stel je warmtekavel vast. De warmtekavel wordt zo vastgesteld dat er een robuuste, zelfstandig opererende en efficiënte collectieve warmtevoorziening kan worden gerealiseerd: duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar. In het wetsvoorstel zijn daar criteria voor opgenomen.

De gemeente wijst voor de warmtekavel vervolgens een warmtebedrijf aan. Daarbij betreft de gemeente het door het warmtebedrijf opgestelde globale kavelplan. Het warmtebedrijf zal na de aanwijzing (en op verzoek van de gemeente) een uitgewerkt kavelplan moeten opstellen. Na instemming, krijgt het warmtebedrijf de exclusieve bevoegdheid om binnen de warmtekavel warmte te transporteren en te leveren aan verbruikers. Het aangewezen warmtebedrijf is dan integraal verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van de collectieve warmtevoorziening, waaronder het systeemontwerp, de bronnenstrategie, de leveringszekerheid, de verduurzaming en draagt ook het investeringsrisico.

Met name het uitgewerkte kavelplan zal belangrijke input bevatten voor het opstellen van het uitvoeringsplan. Het warmtebedrijf heeft daardoor een belangrijke ondersteunende rol voor de gemeente: zij denkt mee over de realisatie en exploitatie van een collectieve warmtevoorziening, stelt het uitgewerkte kavelplan op dat voor de gemeente vervolgens als belangrijke grondslag dient voor het opstellen van het uitvoeringsplan.

NPLW werkt op dit moment aan het hulpmiddel 'Opstellen Uitvoeringsplan'. Hierin wordt onder andere deze vraag uitgewerkt. De twee hangen in elk geval sterk samen en een deel van het proces rond participatie, techniek en financiering dat was voorzien als onderdeel van het uitvoeringsplan, zal plaatsvinden bij het vaststellen van de warmtekavel. Hoe dit procesmatig precies samenhangt en wat dit betekent voor verschillen in gebiedsafbakening (warmtekavel kan betrekking hebben op meerdere wijken) en tijd (warmtekavel kan betrekking hebben op meerdere wijken en inzet in één van die wijken is mogelijk pas later voorzien) wordt nog verkend. In ieder geval geldt als eerste stap de vaststelling van een Warmteprogramma en in het geval van een collectief warmtesysteem volgt vervolgens het proces om te komen tot de vaststelling van een warmtekavel in het kader van de Wcw. Kijk ook bij het antwoord op vraag 31.

8. Een uitvoeringsplan is geen verplicht programma. Stel: je kiest ervoor om voor een wijk geen uitvoeringsplan te maken. Hoe bereik je dan dat bewoners en stakeholders wel de handen uit de mouwen steken en weten wat er van hen verwacht wordt?

Voor de meeste mensen is het aardgasvrij maken van hun huis niet vanzelfsprekend. Er zijn talloze onzekerheden over bijvoorbeeld de kosten en de verschillende technieken. De ambitie van de gemeente om aardgasvrij te worden in een bepaalde wijk of buurt is mede afhankelijk van hoe goed zij in staat is om haar bewoners hierbij te betrekken.

Kies je er niet voor om een uitvoeringsplan op te stellen in een bepaalde wijk, dan is het dus alsnog belangrijk om te zorgen dat bewoners en stakeholders starten met het verduurzamen van hun woning of gebouw. Dit kan bijvoorbeeld door gemeentebreed ondersteuning aan te bieden, zoals het starten van gerichte informatiecampagnes, het opzetten van collectieve inkoopacties of het geven van betrouwbaar energieadvies aan bewoners. Dit zijn allemaal zaken die een plek kunnen krijgen in een uitvoeringsplan, maar je kan dit ook zonder uitvoeringsplan doen.

Daarnaast kan het ook zo zijn dat een gebied bijvoorbeeld bestaat uit alleen corporatiewoningen, dat bewoners hebben ingestemd met de maatregelen en dat er een plan van aanpak ligt. Als dit allemaal voldoende is om te onderbouwen dat het gebied aardgasvrij wordt, is er niet zoiets als een 'verplichting' om vervolgens ook nog een uitvoeringsplan te maken.

[Kijk hier voor meer informatie over bewoners betrekken](#)

9. Hoever ga je met bewonersparticipatie met het bepalen van de meest kansrijke warmteoplossing? En wie bepaalt dat?

Het vroegtijdig betrekken van de omgeving in en rond de wijk zorgt ervoor dat verschillende wensen, perspectieven, kennis en creativiteit snel op tafel komen. Een goed ingericht participatieproces draagt op die manier bij aan kwalitatief betere besluitvorming en helpt in een latere fase om bewoners te motiveren om mee te doen aan de verduurzaming van hun woning en wijk of buurt. Het participatieproces heeft zowel betrekking op bewoners als andere stakeholders, zoals het warmtebedrijf, de netbeheerder, de waterbeheerder, verhuurders zoals woningcorporaties en gebouweigenaren (inclusief de utiliteitsbouw).

In het verlengde hiervan wordt het aangewezen warmtebedrijf verplicht om in het uitgewerkt kavelplan aandacht te besteden aan de wijze waarop toekomstige verbruikers betrokken worden bij de aanleg, ontwikkeling en exploitatie van de collectieve warmtevoorziening. Dit ondersteunt en versterkt het participatieproces van de gemeente in het kader van de wijkgerichte aanpak en draagt daardoor, naar verwachting, bij aan meer draagvlak.

Welke vorm het participatieproces krijgt, kies je als gemeente zelf. Vanuit de Omgevingswet geldt dat een gemeente een eigen lokaal participatiebeleid moet hebben. Als de gemeente het omgevingsplan wijzigt, moet zowel aan dit lokaal participatiebeleid worden voldaan als aan participatie-eisen die zijn opgenomen in de wet.

Wat een logisch niveau van bewonersparticipatie is, hangt onder meer af van de gekozen warmteoplossing, de beoogde aanpak en de kenmerken van het gebied. Kijk hier voor het ontwerpen van een zorgvuldig [participatieproces](#).

10. Op welk moment stel je je uitvoeringsplan voor een collectieve oplossing vast; voor of na draagvlakmeting onder bewoners?

Een uitvoeringsplan is een sluitstuk dat tot stand komt na gesprekken met bewoners en partners. Een draagvlakmeting kan op verschillende momenten verschillende vormen krijgen. Voordat je een uitvoeringsplan voor een collectieve oplossing vaststelt, wil je zeker inzicht hebben in het draagvlak en het verwachte aansluitpercentage. Dit zijn belangrijke factoren voor de businesscase en daarmee voor de haalbaarheid en betaalbaarheid van de gekozen oplossing. Je wilt dit draagvlak bepalen voor het ontwerp en de kosten van de warmteoplossing. Na het vaststellen van het uitvoeringsplan worden het ontwerp en de kosten nog verder uitgewerkt. Als daarbij veranderingen optreden, is het belangrijk om te weten of er nog steeds voldoende steun voor de warmteoplossing is. In dat geval is een nieuwe draagvlakmeting aan te raden.

11. In de Wcw ligt de verantwoordelijkheid voor een participatietraject binnen een kavel ook voor een deel bij het aangewezen warmtebedrijf. Hoe kan je het uitvoeringsplan en kavelplan op elkaar afstemmen?

Het NPLW werkt op dit moment aan het hulpmiddel 'Opstellen Uitvoeringsplan'. Hierin wordt onder andere deze vraag uitgewerkt. We zijn bezig met het verkennen hoe de participatie precies moet oplopen. Dit moet daarnaast voor een deel in de praktijk worden beproefd. Zie ook de antwoorden op vraag 8 en 9.

12. Betrek je bewoners bij het opstellen van het uitvoeringsplan? En zo ja, hoe kun je dat het beste doen?

Ja, dat doe je zeker. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gestreefd wordt naar zoveel mogelijk draagvlak en acceptatie van het klimaatbeleid. En ook in de Omgevingswet is participatie een belangrijke pijler. Er is niet vastgelegd hoe je de participatie moet invullen, omdat het maatwerk is. Bekijk voor meer informatie de [wetten en regels rondom participatie](#) of bekijk hoe je [bewoners het beste kunt betrekken](#).

13. Zijn er standaardmethodes in berekening van criteria om te komen tot afwegingen in een uitvoeringsplan? Zoals een gedetailleerde methode voor het berekenen van de nationale kosten of impact op het elektriciteitsnet? En kan mijn gemeente daarbij gevalideerde kentallen verwachten?

Voor kentallen is het belangrijk om aan te sluiten op onafhankelijke, openbare bronnen zoals de Klimaat- en Energieverkenning, het Dashboard Eindgebruikerskosten en Digipesis. [De Leidraad](#) bevat een Startanalyse met daarin een eerste beeld van de technisch-economische gevolgen (zoals nationale kosten) op buurniveau voor vijf CO₂-neutrale warmtestrategieën. Daarnaast zijn kentallen beschikbaar in de [Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving \(DEGO\)](#). Voor het inzichtelijk maken van de kosten voor woningeigenaren heeft Volkshuisvesting Nederland de [Handreiking Betaalbaarheid](#) ontwikkeld. Tot slot hanteert de netbeheerder criteria om de impact van bepaalde plannen op het elektriciteitsnet te bepalen: Netbeheer Nederland biedt hiervoor een [Invulformulier](#) aan.

14. Hoe leg je vast welke alternatieven naast de gekozen optie door de gemeente wel of niet worden gefaciliteerd? Bijvoorbeeld groen gas (i.p.v. de voorkeuroptie van bijvoorbeeld een warmtenet)

Woningeigenaren houden - ook als je de aanwijsbevoegdheid inzet - de vrijheid om zelf hun warmteoplossing te kiezen maar worden daarin wel beperkt door de kaders van de Wgiw. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit wordt begrensd. Welke ruimte er precies zal worden geboden is pas bekend als de Wgiw en de Bgiw definitief zijn.

15. Zit ook de (toenemende) koelbehoefte in de integrale energiesysteemvisie en tvw 2.0?

De koeltevraag krijgt in toenemende mate aandacht. Het is nog niet bekend in welke mate dit een plek zal krijgen in specifiek deze documenten. Het is in elk geval verstandig om ernaar te kijken.

16. Hoe breng je warmtevragen handig bij elkaar (aggregeren) zodat je handig warmtebronnen,-opslag en-netten ervoor in kunt zetten in de load duration curve? Zodat je het zo goedkoop mogelijk maakt voor de bewoners. Horen dit soort analyses of toelichtingen ergens thuis in het uitvoeringsplan?

Het uitvoeringsplan zelf is een bestuurlijk document en bevat dus beperkte technische diepgang. Om de keuze voor een warmteoplossing te onderbouwen zijn dit soort technische analyses vaak wel nodig. In dat geval kunnen deze worden toegevoegd in een bijlage.

17. Volgens mij ontbreekt tussen de tww/warmteprogramma en het uitvoeringsplan een belangrijke schakel? Ik bedoel het (participatie)plan om- samen met de buurt- te komen tot een keuze voor een warmteoptie.

Bewonersparticipatie speelt bij het opstellen van een uitvoeringsplan een belangrijke rol. Het [Stappenplan Participatieroute](#) van NPLW beschrijft hoe dit vorm kan krijgen. Een passend participatieplan is ook van belang bij de andere stappen, zoals het warmteprogramma. Tot slot moet het Uitvoeringsplan worden gezien als sluitstuk, waarin ook is opgenomen hoe samen met bewoners is gekomen tot een keuze voor het warmtealternatief.

18. Kun je concreter maken hoe jullie bewoners zouden betrekken bij het schrijven van het uitvoeringsplan?

Via de themapagina [participatie en samenwerken](#) vind je meer informatie over het betrekken van bewoners en op de verschillende subpagina's vind je ook praktijkvoorbeelden. Het [Stappenplan Participatieroute](#) van NPLW gaat concreet in op participatie bij het opstellen van een uitvoeringsplan.

19. Kan voor het juridisch kader nog een apart webinar worden georganiseerd? Lijkt me erg belangrijk om goed in de vingers te krijgen.

Vanuit verschillende hoeken merken we dat hier veel vraag naar is. Hier gaan we de komende periode mee aan de slag. Houd onze berichtgeving in de gaten voor meer informatie.

20. Moet het uitvoeringsplan juridisch gezien vastgesteld worden door het college? En door de gemeenteraad?

Een uitvoeringsplan is formeel niet vereist en is vormvrij en er gelden geen eisen over hoe dit moet worden vastgesteld. Juridisch is vastgelegd dat het college het Warmteprogramma vaststelt en de raad het Omgevingsplan wijzigt. Doordat het college en raad deze bevoegdheden hebben, is van belang dat zij goed bij het uitvoeringsplan worden betrokken. Ook geldt dat een uitvoeringsplan kan worden vastgesteld als een onverplicht programma binnen de Omgevingswet. In dat geval moet het plan worden vastgesteld door het college.

21. Welke opties zijn er voor de opt-out? Als bewoners kiezen voor een individuele optie, moet er dan nog steeds een warmtenet worden aangeboden?

De gemeente heeft op grond van de Wgiw de bevoegdheid om in het omgevingsplan te bepalen dat in een bepaald gebied op termijn het gebruik van fossiele brandstoffen wordt beëindigd. Er zal dan een collectieve warmtevoorziening als alternatief worden aangewezen. Als een gemeente gebruik maakt van deze bevoegdheid en een warmtebedrijf aanwijst, dan is het warmtebedrijf verplicht om de verbruikers in het gebied een aanbod te doen om aangesloten te worden op de collectieve warmtevoorziening. De verbruiker heeft het recht dit aanbod te weigeren en zelf een duurzaam alternatief te ontwikkelen. Let wel: een verbruiker die niet aangesloten wil worden, moet dit dan in reactie op dat aanbod aangeven (opt-out). Als de verbruiker niet reageert wordt ervan uitgegaan dat de verbruiker aangesloten wil worden. Bij de opt-out mogelijkheid gelden wel een aantal (praktische) beperkingen:

- Beschikbaarheid: een alternatieve oplossing is alleen mogelijk als de benodigde infrastructuur (elektriciteits-, gas-, of warmtenet) aanwezig is.
- Decentrale regelgeving: het alternatief moet voldoen aan decentrale regelgeving zoals boringsbeperkingen en geluidseisen.

De gemeente is niet verplicht om deze alternatieven actief aan te bieden. In het geval van individuele elektrische opties (zoals een lucht-waterwarmtepomp) bestaat de opt-out vaak uit andere individuele elektrische opties (zoals een bodemwarmtepomp) of de mogelijkheid om met anderen een kleinschalige collectieve optie te realiseren (zoals een warmte-koudeopslag voor een appartementencomplex of huizenblok).

22. Is een mer (milieueffectrapportage) nodig?

Dat hangt af van de inhoud van het uitvoeringsplan en de beoogde wijziging van het omgevingsplan. Hier is geen kort antwoord op te geven. Bijlage B.1 van de [handreiking uitvoeringsplan](#) geeft meer informatie (pagina 65).

23. Wat wordt verstaan onder betaalbaarheid bewoners; enkel de investering of ook de gevolgen op de maandlasten van bewoners? Is woonlastenneutraal verduurzamen nog steeds een uitgangspunt?

In de handreiking uitvoeringsplan maken we onderscheid tussen betaalbaarheid (kunnen bewoners de maandlasten opbrengen?) en financierbaarheid (kunnen ze de investering opbrengen, vanuit eigen geld of een lening?). Beide zijn belangrijk voor een uitvoeringsplan.

Er bestaan geen landelijke kaders over wat onder betaalbaarheid wordt verstaan bij een warmteoplossing. Dit is iets waarin je als gemeente zelf een afweging maakt. Je kan als uitgangspunt nemen dat de warmteoplossing woonlastenneutraal moet zijn, maar ook besluiten dat (beperkte) meerkosten betaalbaar zijn. Houd er in elk geval rekening mee dat wat betaalbaar is, verschilt tussen bewoners.

24. Het is mogelijk dat bewoners kiezen voor klein-collectieve oplossingen: met 10 woningen op een bodemwarmtepomp (die in de openbare ruimte staat). Wordt daar in de handreiking aandacht aan geschonken?

Ja. In hoofdstuk 4 van de handreiking uitvoeringsagenda wordt hier aandacht aan geschonken bij de beschrijving van de warmteoplossingen en de mogelijkheid dat er meerdere warmteoplossingen zijn binnen één uitvoeringsplan.

In het kader van de Wcw worden systemen met maximaal 1500 kleinverbruikers aangemerkt als kleine collectieve warmtesystemen. De ontwikkeling van deze kleinere warmtesystemen kan bijdragen aan de versnelling van de warmtetransitie, bijvoorbeeld als het gaat om snel te realiseren projecten, om innovatieve projecten of om buurtinitiatieven die een groot draagvlak hebben bij de bewoners. Met het oog op de uitvoeringslasten, rusten op warmtebedrijven die een klein collectief warmtesysteem exploiteren, minder verplichtingen.

Is er sprake van een voorgenomen kleinschalige collectieve warmteoplossing binnen een vastgesteld warmtekavel – zoals één grote warmtepomp die functioneert t.b.v. bijvoorbeeld tien woningen - dan

zal op grond van de Wcw bij de gemeente een ontheffing moeten worden aangevraagd voor de realisatie en exploitatie van het warmtenet. Op die manier wordt voorkomen dat vooral de lucratieve projecten tot ontwikkeling komen ('cherry-picking'). Het college moet dus instemmen met de ontwikkeling van een klein collectief warmtesysteem en beoordelen of dat kleine collectieve warmtesysteem de ontwikkeling van een collectieve warmtevoorziening belemmert. Dit sluit aan bij de regierol van de gemeente.

Voor een klein collectief warmtesysteem gelden overigens ook minder verplichtingen. Zo hoeft er geen globaal of uitgewerkt kavelpplan en een investeringsplan opgesteld te worden. Ook gelden minder rapportageverplichtingen over de leveringszekerheid en duurzaamheid. Bovendien is het niet vereist dat er een publiek meerderheidsbelang bestaat voor warmtebedrijven die kleine collectieve warmtesystemen exploiteren.

De opt-out (zie vraag 21) heeft betrekking op individuele eigenaren die voornemens zijn om bijvoorbeeld een eigen warmtepomp te installeren (en dus geen gebruik willen maken van het warmtenet). In deze situatie is geen ontheffing op grond van de Wcw vereist.

25. Is de handreiking uitvoeringsplan geschikt als je met een wijk op een hoog participatieniveau (co-creatie) samenwerkt om de stap naar aardgasvrij te zetten? Waar de invulling bij co-creatie met bewoners waarschijnlijk vooral zal verschillen is in hoofdstuk 3 (het besluitvormingsproces en participatie) en hoofdstuk 5 (het plan van aanpak met de rolverdeling). Het is zeker mogelijk om het uitvoeringsplan samen met bewoners (initiatieven) te schrijven. In dat geval houdt de gemeente in elk geval de verantwoordelijkheid voor het besluit om de aanwijsbevoegdheid in te zetten en voor de inzet van middelen (geld, capaciteit) om het plan te ondersteunen.

26. In de handreiking uitvoeringsplan is in paragraaf 2.3 het op een rij zetten van sociale kenmerken benoemd, met een aantal voorbeelden, zoals leeftijdscategorieën, gezinssamenstellingen en culturele achtergronden. Is hier een nadere uitwerking van, met een toepasbare categorisering per kenmerk en een onderbouwing waarom het relevant kan zijn om naar het betreffende kenmerk te kijken bij het maken van het uitvoeringsplan?

We hebben hier geen nadere uitwerking van. NPLW heeft wel hulpmiddelen die hierover gaan, zoals het [Stappenplan Wijkprofielen](#) en de [handleiding optimaliseren wijkkeuze](#).

27. Wordt 1 of worden enkele warmtealternatieven naast elkaar vergeleken op haalbaarheid?

Zie antwoord op vraag 5.

28. Zou je niet kunnen stellen dat een uitvoeringsplan altijd een plan-mer-beoordeling nodig heeft?

Zie antwoord op vraag 22.

29. Hoe kunnen we als gemeenten van elkaar leren? Is dit iets wat NPLW kan organiseren/ondersteunen?

Als NPLW verkennen we hoe we hieraan invulling gaan geven in 2024. Houd daarvoor onze nieuwsbrief in de gaten. We gaan in ieder geval aan de slag met meerdere [webinars](#).

30. Hoe zien jullie de betrokkenheid van marktpartijen (aannemers/installateurs, enz.)?

Uitvoerende marktpartijen hebben vaak relevante kennis voor het uitvoeringsplan. Het is handig om de kennis en expertise van marktpartijen mee te nemen, maar houd daarbij wel rekening met wat juridisch mogelijk is, bijvoorbeeld via een marktconsultatie. Informatie hierover is beschikbaar bij [Kenniscentrum Europa Decentraal](#). In het geval van de keuze voor collectieve warmte is aanbesteding in de meeste gevallen niet nodig. Een warmtebedrijf wordt door de gemeente aangewezen en er wordt niet aanbesteed.

31. Kun je het gevaar lopen dat je bezig bent met een uitvoeringsplan en er vervolgens wordt besloten dat het binnen een warmtekavel valt?

Vooropgesteld gaat de gemeente zowel over de besluitvorming rond het uitvoeringsplan (als onderbouwing wijziging Omgevingsplan) als over het vaststellen van een warmtekavel. Als de gestelde situatie zich voordoet, is het dus de gemeente zelf die daartoe besluit. Er zijn twee verschillende situaties waarin dit relevant is:

- Als een gemeente op dit moment al werkt aan het opstellen van een uitvoeringsplan voor een bepaalde wijk, waarbij een collectief warmtenet het uitgangspunt is voor een duurzame warmteoplossing, bestaat het risico dat na de inwerkingtreding van de Wcw alsnog door de gemeente een warmtekavel moet worden vastgesteld. Of deze verplichting in de praktijk aan de orde is, is afhankelijk van het overgangsrecht van de Wcw. Of het overgangsrecht een oplossing biedt is zeer de vraag, omdat dit vooral betrekking heeft op al bestaande warmtenetten of nieuwe warmtenetten die op basis van overeenkomsten al in een vergevorderd stadium van ontwikkeling zijn.
- Stel dat een gemeente na de inwerkingtreding van de Wcw (en de Wgiw) start met het opstellen van een uitvoeringsplan voor een bepaalde wijk, waarbij een collectief warmtenet het uitgangspunt is voor een duurzame warmteoplossing. In deze situatie moet een gemeente een warmtekavel vaststellen, voordat het uitvoeringsplan wordt vastgesteld door de gemeente. Reden hiervoor is dat de stappen die je voor de Wcw doorloopt essentiële informatie opleveren voor het uitvoeringsplan. Deze stappen zijn: vaststellen warmtekavel, aanwijzen warmtebedrijf en opstellen uitgewerkt kavelplan door het aangewezen warmtebedrijf.

32. Welke criteria bepalen de grenzen van een warmtekavel?

Het uitgangspunt bij de vaststelling van een warmtekavel, is dat er binnen de warmtekavel een duurzame, betaalbare en betrouwbare collectieve warmtevoorziening gerealiseerd kan worden. Warmtekavels kunnen, afhankelijk van de lokale en regionale omstandigheden en voorkeuren, verschillend van omvang zijn. De bepaling van de omvang van een warmtekavel is bovendien geen

exacte wetenschap. De Wcw stelt verder criteria voor die je bij de vaststelling van de warmtekavel kunt betrekken:

- De omvang van de warmtekavel is zodanig dat een warmtebedrijf binnen de warmtekavel een collectieve warmtevoorziening op een doelmatige wijze kan aanleggen en exploiteren.
- De grootte van de warmtekavel is zodanig dat de leveringszekerheid naar verwachting kan worden geborgd.
- Relevante factoren en ontwikkelingen die in nabijgelegen gemeenten spelen. Denk bijvoorbeeld aan (a) de beschikbaarheid en inzet van een warmtebron en/of (b) de mogelijke voornemens in een nabijgelegen gemeente om te kiezen voor collectieve Warmtevoorziening.

33. Als 'we' opnieuw met de warmtetransitie in Nederland zouden beginnen, willen wij het dan veel gemakkelijker maken voor zowel de overheid als alle eindgebruikers? Het gemakkelijk maken voor overheid en uiteindelijk eindgebruikers vinden wij een mooi streven waar het NPLW zich hard voor inzet.